

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

"Çay ve çay üreticileri ile ilgili sorunların araştırılması ve alınması gereken önlemlerin tespiti ile çözümüne yönelik politikaların oluşturulması" amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İktüzüğünün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince "Meclis Araştırması" açılmasını arz ve talep ederiz.

Mehmet ERDOĞAN
Mugla Mu.
Bülent Bulut
T.C. Ankara Mu.
Nesrin ÖZENLİ
Samsun Mu.

Oktaç UURAC
Izmir Mu.

Celal Adnan
İst. Mu.

Yakup Karaman
Kocaeli Mu.
1-Durmuşali TORLAK

İstanbul Milletvekili

Ruhşen DEMİRER
Etiler Mu.

Prof. Dr. Zuhor Topcu

Oktaç Öztürk
Em. M. Vek. Ankara Mu.

Atilla Coşkun
İst. Mu.

Faah Bal
Konya Mu.

Resat Depem
Zakat Mu.

Ali Uzun
Aydin Mu.
MEBUT DEDEOĞLU
Kahramanmaraş Mu.

Neurat Korkmaz
Isparta Mu.

Kemalettin FİLMAZ
Adana Mu.

Ali Öz
Mersin Mu.

Emir ERDEM
Elazığ Mu.

Emir Çinar
Kastamonu Mu.

Yusuf Halacoglu
Kayseri Mu.

Ahmet Duran Bulut
Balıkesir Mu.

Emir Haluk Ayhan
Denizli Mu.

L. D. D.
Lüner ORAL
(Manisa)

GEREKÇE

Dünya toplam çay üretim alanları yaklaşık 2.461.000 hektardır. 45 ülkede çay üretimi yapılmaktadır. 1990'lı yıllardan sonra çay üretim alanlarının sürekli arttığı istatistiklerde gözlenmektedir. Çay üretim alanları sıralamasında Çin 943.000 hektarla birinci sırada yer almaktadır. Türkiye, yaklaşık 80 bin hektarla Hindistan, Sri Lanka, Kenya ve Endonezya'nın ardından 6'ncı sırada bulunmaktadır.

Dünya kuru çay üretiminde ise; Hindistan yaklaşık 845.000 tonluk üretimi ile 1'inci sırada yer alırken Çin, 820. 000 tonluk üretimi ile 2'nci sırada yer almaktadır. Sri Lanka ve Kenya'yı takip eden Türkiye ise, yaklaşık 200.000 ton kuru çay üretimiyle dünya çay üretiminde 5'inci sırada yer almaktadır.

Ülkemizde, Karadeniz Bölgesinin en büyük geçim kaynağı olan çay; yetiştiği bölgede istihdama, dengeli gelir dağılımına, bölgesel göçün azalmasına, aynı bölgede yer alan diğer toprakların verimli kullanılmasına ve milli ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır. Çay bir yandan bölgede yaşayan insanların geçimini idame ettirirken, diğer taraftan çay sanayisinde istihdama katkıda bulunmaktadır

Ancak, 2003 ve 2004 yıllarında kaçak çay girişlerinin 15 bin ton seviyelerine inmesiyle üretim-tüketim dengesi sağlanmışken, daha sonraki yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizdeki sınırlar ve kapılar kullanılarak, kaçak çay girişlerinin tekrar 40-50 bin ton civarına çıkması; stokların artmasına, dolayısıyla da ülke kaynaklarının heba edilmesine neden olmaktadır.

Ayrıca, işlenerek ihraç edilmesi kaydıyla gümrüksüz ithal edilen çayların, yasalara aykırı olarak yurt içinde satışa sunulması ülkemizin gelir kaybına neden olmaktadır.

Diğer taraftan yüksek üretim maliyetleri ihracatı olumsuz yönde etkilemektedir. En önemli maliyet unsuru olarak görülen yaş çay'ın, üretici tarafında taban fiyat düşüklüğü, çay sanayisinde taban fiyat yüksekliği, temel gıda maddesi olarak görülen tüketici tarafında ise kuru çayın pahalılığı her üç kesimi de tatmin etmemektedir. Bu hususta, dünya çay fiyatlarına bakıldığında çay sanayicisinin, çay taban fiyatlarıyla enflasyon karşılaştırıldığında üreticinin, açlık sınırıyla karşılaştırıldığında ise tüketicinin haklılığı sonucuna varılmaktadır.

Ülkemizde kayıtlı 77 bin, gerçekte ise 90 bin hektar alanda iklim şartlarına göre değişen üretim nedeniyle ülkemizde yıllara göre 900.000 ile 1.200.000 ton arasında yaş çay yaprağı hasat edilmektedir.

Diğer taraftan, çay üretimi yapan 200 bin civarında aile olduğu bilinmektedir. Bu durumda her aileye yaklaşık 4 dönüme yakın çay üretim alanı düştüğü gerçeği karşımıza çıkmaktadır. 4 dönümden alınabilen 4,8 ton çay, 2011 fiyatlarıyla yıllık 5.280 TL civarında gelir getirmekte, bu aylık olarak yaklaşık 440 TL'ye tekabül etmektedir. Bu tablo tek geçimi çay olan üreticilerin 1.026 TL olan açlık sınırının da altında bir gelire mahkum edildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, çay piyasasında birçok özel firma kayıtsız, kalitesiz, sistem dışı yollarla çay üretmektedir. Aynı zamanda yaş çay üreticisine verdiği sözleri yerine getiremediğinden sanayici ve üretici açısından olumsuzluklar meydana gelmektedir.

Özel sektördeki bu sağlıksız gelişmeyi teşvik eden, devletin uyguladığı yanlış politikalar olmuştur. Devletin görevi, piyasada gerekli denetim ve kontrolleri yapmaktır. Ancak, sektörde devletin özellikle kuru çay üretimi ve paketleme aşamalarında, üretim izin belgesi olup-olmamasına bakmadığı, bu durumda halk sağlığını tehdit ettiği kadar, haksız rekabete de yol açtığı görülmektedir.

Diğer bir sorun ise, temel gıda maddesi olarak görülmesi ve kuru çay satışlarında KDV oranının yüzde 1 olması gerekirken, hala % 8 olarak uygulanması, faturasız ve kaçak çay satışlarını teşvik etmektedir. Sanayide kullanılan enerji fiyatlarının yüksekliği de dünya ortalamasının üzerinde seyretmekte, bu durum çay sanayisini zor duruma sokmaktadır.